

20. Jižní a jihovýchodní Asie (Indie, Malajské souostroví)

Jižní Asie

Oblasti jižní Asie se zabírá poloostrov Přední Indie s přilehlými ostrovy, Indoganžskou nížinu a horské pásmo Himaláj. Zahrnuje území od afghánsko-pákistánských hranic po východní hranice Indické republiky. Na severu je oddělena od Číny Himalájemi a jižní hranice tvoří pobřeží indického oceánu.

K jižní Asii náleží ostrovní státy Srí Lanka a Maledivy.

Povrch

Povrch jižní Asie je pestrý. Na severu v horském pásu jsou Himaláje, kde se nachází největší vrchol světa Mount Everest (Ságarmátha). Jižně najdeme povodí Indu, Gangy a Brahmaputry a ty tvoří Indoganžskou nížinu, která dělí Himaláje na severu od Dekanské plošiny na jihu. Střední a jižní část Přední asie tvoří velice stará Dekanská plošina a po stranách se vyvyšují Západní a Východní Ghát.

Nejvýznamnějšími řekami jsou Indus, Ganga a Brahmaputra. Ganga + Brahmaputra vytvářejí v Bengálském zálivu největší deltu na Zemi.

Podnebí

Severní část jižní asie se nachází vlivem výškové stupňovitosti v subarktickém podnebí.

V jižní Asii převládá monzunové proudění, v zimním období (listopad – květen) je období sucha a v letním období (červen – říjen) je období dešťů. Čerápundží je nejdeštivější místo na světě, 12 000 mm.

Velké plochy v Asii zabírají savany a monzunové lesy. V západní části jsou polopouštní a pouštní oblasti (Thar).

Nerostné suroviny

Hlavní zásoby nerostných surovin se nacházejí na poloostrově Přední Asie (černé uhlí, rudy železa a barevných kovů).

Obyvatelstvo

V jižní Asii žije asi 1,2 mld. obyvatel, což je 1/5 populace. Obyvatelstvo je nerovnoměrně rozmístěné – nejvíce lidí je soustředěno v říčních údolích a v deltách řek (Ganga a Brahmaputra – 2000 ob./km). Velehory a pustinné oblasti jsou neosídleny. Většina obyvatel žije na venkově, podíl městského obyvatelstva je nízký (města s více než 10 mil.- obyvateli – Bombaj, Kalkata, Dillí). Problém je stálý růst obyvatelstva, ročně 25mil. Malá produkce jídla.

Pestrá směsice etnických skupin, jazyků i náboženství. Nejpočetnějším národem jsou Hispánci (Hindové), Bengálci a Pandžábeci. Obyvatelstvo mluví několika jazyky, v Indii zůstala angličtina.

Významnou roli zde hraje náboženství – hinduismus (Indie), islám (Pákistán a Bangladeš), buddhismus (horské oblasti, Srí Lanka), ve velkých městech křesťané.

Zemědělství

Dominuje mu rostlinná výroba. Hlavně se zde pěstuje rýže, která tvoří základní potravinu, dále pšenice, kukuřice, ječmen, sója, cukrová třtina, bavlník, čajovník, juta a tabák. V živočišné produkci převládá chov skotu, jsou zde největší stáda na světě, ale dobytek není z hospodářských důvodů využíván. Také chov ovcí.

Průmysl

Hlavním oborem je těžební průmysl (černé uhlí – Indie, železné rudy, barevné kovy). Průmysl potravinářský, textilní a strojírenský.

Území Pákistánu, Bangladeše a Indie dříve patřilo Indii a osamostnilo se 1947. Dříve to byl Východní a Západní Pákistán, vedli válku o autonomii, a tak byl r. 1971 vyhlášen Bangladeš.

Indie

Na severu je velehorské pásmo Vysoký Himaláj s nejvyšší horou Indie (Kančendženga). Na jih od Himalájí se rozprostírá Indoganžská nížina s nánosy himalájských řek. Protékají tudy G+B. Přebíhá zde teplé monzunové podnebí se suchpouí zimou a teplým a vlhkým létem. Na návětrných svazích jsou extrémní hodnoty srážek.

V podhůří a v nížinách najdeme tropické vždyzelené monzunové lesy, v jorách jsou horské smíšené a jehničnaté lesy, ve vyšších polohách horské louky a na Dekánské plošině savany.

Obyvatelstvo – jedná se o mnohonárodnostní stát, nejpočetnější jsou indoevropské národy (Hindustánci), pak Bihárci, Bengálci a Asámci. Je zde více než 700 jazyků a dialektů – z toho 15 hlavních jazyků. Úřední jazyk je hindština a angličtina. Nežádoucí jev obyvatelstva je kastovníctví, asi 3000 kast, z nichž na nejnižší úrovni je kasta nedotýkatelných, která je nejvíce diskriminována.

Indie je nejlidnatější stát světa. Většina lidí žije na venkově, ve městech jen 28%.

Jedná se o rozvojově agrární průmyslový stát s velkým surovinovým bohatstvím. Zemědělství je spíše zaostalé a samozásobitelské. Je závislé na klimatu, zemědělství zaměstnává přes 60% obyvatel státu.

Dominuje rostlinná výroba – „zelená revoluce“, daří se zvyšovat výnosy. Pěstuje se hlavně rýže, pšenice, proso, kukuřice a ječmen. Podzemnice, cukrová třtina, fazole, banány, čaj a koření (pepř, chilli, zázvor). Z technických plodin bavlník a juta.

Živočišná výroba je rozsáhlá, ale málo produktivní. Skot, buvolí, velbloudi, kozy, sloni.

Průmysl je hlavně textilní (zpracování bavlny a juty) a potravinářský. Dále těžební, metalurgie, elektrárny, petrochemie a strojírenství. Dále koberce a šperkařství.

Hospodářská střediska jsou Kalkata – textilní prům., zprac. juty, potravinářský průmysl (čaj), strojírenství. Bombaj – textilní (bavlna), strojírenství a petrochemie. Na jihu Madrás – hutnictví, strojírenství, petrochemie, potravinářství.

Jihovýchodní Asie

Jihovýchodní Asie zabírá prostor poloostrova Západní Indie, Malajského poloostrova a Malajského souostroví. Svou nejjihnější částí zasahuje na jižní polokouli.

Poloostrov Západní Indie s Malajským poloostrovem jsou omezeny Indickým oceánem a Tichým oceánem. Najdeme zde rozsáhlé skupiny ostrovů – Malajské souostroví (Velké Sundy, Malé sundy, Moluky, Filipíny). Toto souostroví tvoří most zvaný Australoasie.

Povrch

Je hornatý, na poloostrově Zadní Indie jsou pohoří poledníkového směru, která od sebe oddělují úrodné nížiny v povodí velkých řek: Irvadi, Salvin, Menam, Mekong. Na ostrovech jsou sopečná pohoří (Kakatau, 1883).

Přebíhá zde tropické monzunové podnebí s velkým množstvím srážek na návětrných svazích hor. Vegetaci tvoří hlavně tropické deštné pralesy.

Nerostné bohatství

Najdeme zde světově významné zásoby rud cínu a niklu na Malajském poloostrově a zásoby ropy a zemního plynu na Malajském souostroví (Indonésie, Brunej). Dále ve velkém množství se zde nachází železná ruda (Malajsie, Filipíny), mangan (Indonésie, Filipíny) a wolfram (Myanma, Thajsko).

Obyvatelstvo

Jihovýchodní Asie je opět nerovnoměrně rozmístěno. Nejvíce lidí je na Jávě (800/km), nejméně jsou osídleny vysokohorské oblasti. Nejvíce lidí se soustředí v hlavních produkčních oblastech rýže, která se pěstuje v nížinách při dolních tocích řek. Na svazích sopečných pohoří se budují terasovitá rýžová pole. Tím se chrání příroda před smýváním.

Většina obyvatel žije na venkově, ale hodně se stěhuje do měst. Nejrychleji rostou hlavní města Indonésie a Filipín – Jakarta a Manila. Obyvatelé jsou většinou mongoloidního plemena a také míšenci s Australci. Národy – Jávanci, Vietnamci, Barmánci.

Hlavně jsou zde budhisté a islámci. Na Filipínách katolíci. Země byly koloniemi. Boj mezi komunisty a neko munisty.

Nekomunistické země se spojily v Asean, což je sdružení národů JV Asie. – politicko-ekonomické uskupení, hospodářská spolupráce, kulturní růst členských zemí. Laos a Vietnam se otevírají světu.

Zemědělství

Většina obyvatel zaměstnána v zemědělství a plodina je rýže, až tři úrody ročně. Exportéry jsou např. Barma, Thajsko. Dále se pěstují luštěniny, batáty, maniok, cukrová třtina a tropické ovoce. Evropané zavedli v Asii plantážnictví a pěstuje se zde kaučuk (Malajsie a Indonésie), palma olejná a kávovník (Indonésie, Filipíny).

Na území Barmy, Thajska a Laosu se nachází **Zlatý trojúhelník**, který je nechvalně známý pěstováním plodin poskytujících drogy. Hlavně se jedná o mák setý, z jehož makovic se získává opium (heroin). Zlatý trojúhelník je největší produkční oblastí drog na světě.

Živočišná výroba má druhořadý význam, zaměřuje se na chov skotu, bývolů a prasat. Významný je rybolov.

Průmysl

je zastoupen hlavně těžbou a prvotní úpravou surovin. V Bruneji a Indonésii je významná těžba a zpracování ropy. V Malajsii, Indonésii a na Filipínách těžba rud a cínu. Chemický průmysl se rozvinul v Singapuru, malajsii a Indonésii.

Tradiční význam má průmysl textilní, potravinářský a řemeslná výroba.

Ekonomicky nejvyspělejší státy jiho východní Asie jsou nově industrializované země – **asijští tygři**, tj. země orientované na export kvalitního, ale přitom levného zboží. Řadíme sem Malajsii, Thajsko – industrializované země druhé generace. Singapur je jeden z nejvýznamnějších průmyslových, obchodních, finančních a dopravních středisek světa.

Průmysl země se zaměřuje především na výrobu spotřební elektroniky a výpočetní techniky. Další významná průmyslová odvětví – petrochemie, textil a potravinářství. Singapur má asi nejvyšší úroveň obyvatelstva.

Thajsko a Malajsie jsou rozvojově agrární země s rychlým spotřebním růstem. Pro obě země je charakteristický prudký rozvoj zpracovatelského průmyslu – elektronika, elektrotechnika, výroba oděvů, obuvi a montáž automobilů.

Indonésie

Je to ostrovní stát JV Asie, který je velice hornatý. Nachází se na např. Velkých a Malých Sundách a Molukách. Patří sem např. západní část ostrova Nová Guinea. Je to největší ostrovní stát světa.

Rozsáhlejší nížiny se nacházejí pouze na Sumatře a Borneu. Jinak jsou to většinou sopečné ostrovy, kde se projevuje i zemětřesná činnost. sopečný materiál je základem velice úrodných půd, a tak zde i přes nebezpečí těchto činitelů žije docela dost lidí. Řeky zde jsou krátké a vodnaté. Teploty jsou vysoké, kolem 25-29°C. Indonésie je 4. nejlidnatější stát světa.

Většina populace žije na venkově. Nachází se zde 6 milionových velkoměst – Jakarta, Surabaya, Badung, Medan, Semarang a Palembang. Národnostně se jedná o bohatou zemi – Jávanci, Sundové a Malajci. Hlavním náboženstvím je islám (90%) a dále křesťanství, hinduismus a buddhismus.

Jedná se o agrární, rozvojový stát s významným nerostným bohatstvím.

V zemědělství pracuje asi polovina obyvatel a 50% půdy je uměle zavlažováno. Hlavní zemědělskou oblastí je Jáva. Rýže, kukuřice, kasava, batáty, fazole, sója a tropické ovoce. pro export kaučukovník, kávovník, čajovník, palma olejná, palma kokosová (kopra – sušený endosperm). Rybolov.

V průmyslu převažuje těžební průmysl a prvotní úprava surovin, těžba ropy a zemního plynu a cínu a niklu. Dále bauxit, fosfáty a soli. Chemický průmysl (výroba gumy a hnojiv), petrochemie, barevná metalurgie, úpravárenství rud. Nově výroba elektronických komponentů. Tradiční je i potravinářský průmysl.

Indonésie – republika vznikla 1947. Hlavní město Jakarta je politické, ale i hospodářské sídlo státu. V r. 1976 Indonésie okupovala Východní Timor a udělala si z něj provincii. Za patronace OSN bylo uspořádáno referendum a Timor získal r. 2000 nezávislost.